

УДК 656.1/5

ЗМІЦНЕННЯ АВТОТРАНСПОРТНОЇ БЕЗПЕКИ – СПРАВА ВСІХ І КОЖНОГО*Св.С. Шморгун, С.С. Шморгун**Лозівська філія Харківського державного автомобільно-дорожнього коледжу*

Однією з найважливіших галузей народного господарства є автомобільний транспорт, він відіграє велику роль в економіці. Це складова і виключно важлива частина інфраструктури. Ефективна робота автотранспортної галузі суттєво впливає на підвищення добробуту населення. Вона є могутнім сектором, що обслуговує практично всі галузі господарства і всі верстви населення, сприяє розвитку транспортно-економічних зв'язків і покращенню якості життя населення. Автотранспорт дозволяє здійснювати доставку експортно-імпортних вантажів різного призначення в інтересах розвитку міжнародного культурного та технічного співробітництва, а також інтеграції в світову економіку. На його частку припадає половина обсягу пасажирських перевезень.

Ключовою проблемою за останні роки є безпека дорожнього руху. На автомобільному транспорті через численність і рухливість транспортних засобів проблеми забезпечення безпеки руху носять найбільш гострий характер. Внаслідок цього безпека автотранспорту є серйозною соціально-економічною проблемою. Подальший розвиток транспортної системи та забезпечення її стабільного функціонування в умовах безпеки транспорту є стратегічним завданням держави і вирішуватись воно повинно комплексно, з урахуванням можливостей всіх ланок системи «водій – автомобіль – дорога – середовище».

За останні роки відбувається швидке зростання автомобільного парку, що значно збільшує навантаження на вулично-дорожню мережу і всю транспортну інфраструктуру, яка не розрахована на таку кількість транспортних засобів, а також на водіїв і пішоходів, які користуються вулично-дорожньою мережею. У результаті сформованої ситуації, кількість людей, які щорічно гинуть в ДТП, збільшується.

У даний час одним з пріоритетних вимог, що висуваються до транспортних систем є забезпечення безпеки на різних видах автотранспорту. Постійно вдосконалюються системи активної безпеки автомобілів, тобто тих вузлів і агрегатів, які запобігають дорожньо-транспортним пригодам: гальмівні системи; рульове керування; системи освітлення та забезпечення видимості; інформаційні системи; антиблокувальна і антизаносна системи; шини тощо. Ведеться інтенсивна розробка і широке впровадження систем пасивної безпеки, тобто пристроїв, що обмежують або навіть повністю виключають негативні наслідки ДТП: реміні безпеки; фронтальні і бічні подушки безпеки; травмобезпечні рульові колонки і педальні вузли; пожежобезпечні паливні системи; складаються дзеркала; надійні конструкції дверних замків, ручок дверей тощо. Активне застосування перелічених вище засобів дозволяє домогтися зниження тяжкості наслідків і числа загиблих.

Питанню безпеки на дорогах відводиться особлива роль у всьому світі. В Європейських країнах, Японії, США і Канаді застосовуються комплексні рішення, які пов'язані з ефективною організацією дорожнього руху: заміною старих світлофорів на світлодіодні, введення смуг для «повільного» транспорту, установка уловлювачів для розділення зустрічних потоків, систематизація маршрутів для окремих видів транспорту, застосування високих технологій попередження ДТП. Наприклад, в Європі та США вже досить широко застосовуються системи GPS-трекінгу, пов'язані з автомобілем. У разі ДТП, трекер реєструє положення автомобіля, кількість пасажирів, силу і геометрію удару, спрацьовування подушок і посиляє інформацію екстреним службам. У свою чергу автовиробники прагнуть зробити свої автомобілі максимально безпечними як для пасажирів авто, так і для інших учасників дорожнього руху.

Розглядаючи питання безпеки транспорту, необхідно провести розмежування між поняттями «безпека на автомобільному транспорті» та «безпека дорожнього руху». У багатьох

мовах для позначення обох категорій використовується одне і те ж слово – «безпека». У застосуванні до автотранспортної галузі ці два терміни тлумачаться таким чином Під безпекою на автомобільному транспорті ми повинні розуміти рівень захисту або комплекс заходів щодо запобігання злочинній діяльності (шахрайство, напади на водіїв і транспортні засоби, крадіжки вантажів і транспортних засобів), а також терористичних актів. Під безпекою дорожнього руху ми маємо на увазі рівень захисту і комплекс заходів із запобігання аваріям на дорогах загального користування, які призводять або не призводять до матеріальних збитків, травм або летальних випадків. Для людей обидві ці умови мають величезне значення і найгострішу проблему. Заходи з підвищення безпеки на автотранспорті та безпеки дорожнього руху не повинні здійснюватися паралельно і ізольовано один від одного. Програми щодо поліпшення становища в цих двох сферах необхідно здійснювати спільно, враховуючи очевидний взаємозв'язок між ними.

Треба мати на увазі, що нульового ризику не існує і повну безпеку гарантувати неможливо. Однак автотранспортна галузь зацікавлена в підвищенні рівня безпеки. За державою та її органами повинна зберігається провідна роль в її забезпеченні. Ініціатива і активна участь з боку автотранспортного сектора є найважливішим елементом у забезпеченні успіху будь-яких заходів, спрямованих на підвищення безпеки. Необхідно зміцнювати співробітництво між державним і приватним секторами в забезпеченні безпеки, що може бути у вищій мірі ефективним. Автотранспортна індустрія не може приймати на себе функції держави. Але вона зовсім виразно може виконувати свої власні обов'язки, такі як забезпечення безпеки при перевезеннях небезпечних вантажів. Слід встановити відповідний баланс між міркуваннями безпеки на автомобільному транспорті та необхідністю сприяти ефективній роботі автотранспортної індустрії. Існуючі сьогодні засоби забезпечення безпеки і ефективності, що надають одночасно переваги і того, й іншого, слід використовувати по максимуму.

Транспортна безпека може бути визначена як: – система запобігання, протидії та припинення злочинів, включаючи тероризм, у транспортній сфері; – система попередження на транспорті надзвичайних подій природного і техногенного характеру; – система недопущення або мінімізації матеріальних і моральних збитків на транспорті від злочинів та надзвичайних подій; – система спрямована на підвищення екологічної безпеки перевезень, екологічної стійкості транспортної системи; – система реалізації цілей національної безпеки в транспортному комплексі в цілому. Системний характер поняття транспортної безпеки визначає необхідність комплексного, системного вирішення проблем, наявних у цій сфері. Вона спрямована на захист: пасажирів, власників, одержувачів та перевізників вантажів, власників і користувачів транспортних засобів, транспортного комплексу та його працівників, економіки і бюджету країни, навколишнього середовища від загроз в транспортному комплексі; покликана забезпечити: безпечні для життя і здоров'я пасажирів умови проїзду; безпеку перевезень вантажів, багажу і вантажобагажу; безпеку функціонування та експлуатації об'єктів і засобів транспорту; економічну (в тому числі - зовнішньоекономічну) безпеку; екологічну безпеку; інформаційну безпеку; пожежну безпеку; санітарну безпеку; хімічну, бактеріологічну, ядерну та радіаційну безпеку; мобілізаційну готовність галузей транспортного комплексу.

Під загрозою автотранспортної безпеки розуміються протиправні дії, або наміри вчинити подібні дії, а також процеси природного або техногенного характеру, або їх сукупність, що перешкоджають реалізації життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави в транспортній сфері, що призводять або здатні призвести до аварій в транспортному комплексі.

Загрози автотранспортної безпеки класифікуються по ряду підстав:

- за ступенем значущості;
- за характером загроз;
- за сферами і формами прояву тощо.

До основних загроз на транспорті можна віднести:

- терористичні і диверсійні акції (угон або захоплення автотранспорту, вибухи, диверсії);
- інші випадки незаконного втручання у функціонування автомобільного транспорту, (кримінальні дії проти пасажирів; кримінальні дії проти вантажів;
- події (аварії), обумовлені станом транспортних технічних систем (їх зношеністю, аварійністю, недосконалістю), порушенням правил експлуатації, в тому числі нормативних вимог з екологічної безпеки при перевезеннях, а також природними чинниками, створюють аварійну обстановку і тягнуть за собою матеріальні втрати і людські жертви.

У відповідних планах розвитку автотранспортного забезпечення громадян мають бути передбачені технології для забезпечення безпеки руху, такі як впровадження систем «інтелектуального» управління швидкістю автомобіля, вдосконалення систем активної і пасивної безпеки автомобілів. Стабільне майбутнє пасажирських автомобільних перевезень може бути забезпечено впровадженням системи регульованої конкуренції як найбільш перспективної.

Таким чином, автомобілізація, окрім позитивних загальновідомих аспектів, має і негативні: соціальні й економічні наслідки дорожньо-транспортних пригод, екологічні наслідки шкідливих викидів, незадовільний стан автомобільних доріг. Стан автотранспортної безпеки торкається інтересів і особистості, і суспільства, і держави; інтересів усіх фізичних та юридичних осіб, які причетні до діяльності автотранспортного комплексу. Тому питання зміцнення автотранспортної безпеки не можуть цікавити тільки органи державної влади, а повинні стосуватися всіх і кожного. Тільки єдина сила зможе забезпечити стабільну і міцну безпеку, в тому числі і безпеку на автомобільному транспорті. Не тільки держава, а й громадськість зобов'язана активно брати участь у фінансуванні завдання забезпечення автотранспортної безпеки, а кожна людина зокрема повинна зміцнювати свої моральні позиції і підтримувати правопорядок, поважати життя і права інших людей, і тоді можна буде кожному відчувати себе в безпеці.

Література:

1. Безопасность пешеходов в дорожном движении: Обзорная информация /— К.: НИЦ ГАИ МВД Украины, 2010. — Вып. 12. — 28 с.
2. Белый О. В. Концепция комплексной безопасности дорожного движения транспорта / О. В. Белый, Д. А. Скороходов, А. Л. Стариченков // Сборник трудов Всероссийской научно-практической конференции «Транспорт России: проблемы и перспективы. — 2009». — М.: МИИТ, 2009. — с. II-5 - II-6.
3. Ибадулаев В. А. Оценка рисков при перевозках опасных грузов / В. А. Ибадулаев, А. Л. Стариченков, И. В. Степанов // Транспорт: наука, техника, управление. Сборник обзорной информации, №8, 2004.
4. Обеспечение безопасности дорожного движения в странах Азии и Тихоокеанского региона: Обзорная информация. — М: НИЦ ГАИ МВД России, 1997. — Вып. 4. — 48 с.
5. Скороходов Д. А. Проблемы безопасности транспорта / Д. А. Скороходов, А. Л. Стариченков // Транспортная безопасность и технологии. №2(3), 2005г. — с. 24–27.
6. И. Е. Сургачев. «Транспортная безопасность» / И. Е. Сургачев. — 2007. — 270 с.